

12. Potencjał wolontarystyczny mieszkańców w Trójmieście [Elektronnyj resurs] / A. Buczyńska, P. Buczyński, M. Dębski, B. Kisiel // Rezhym dostupu: www.kiwi.org.pl/files/8c2047132124eb28428960afe51b304a613ec7d3.pdf. – Nazwa z ekranu.

Received February 16, 2017

Revised March 14, 2017

Accepted April 19, 2017

УДК 159.98

Н. Б. Карпушина

slava1947@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО

Karpushyna N. B. Psychological determinants of the investigator's informative activities / N. B. Karpushyna // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 37. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2017. – P. 119–130.

N. B. Karpushyna. Psychological determinants of the investigator's informative activities. The results of theoretical and experimental research on the investigator's informative competence as a basis of effective informative activities, aimed at the exposure of facts and circumstances of crimes are presented.

It is shown that investigation of crimes comes forward as an integral process of cognition which is determined by a concrete investigation situation and which involves an integral personality of investigator. The efficiency of cognition is provided by a system psychological quality – informative competence, which has cognitive, emotionally-valued and activities-reflexive components as basic ones.

It is set that substantial determinants of investigators' informative competence are descriptions of thought, which allow to distinguish the essence of the investigated phenomena and recreate it in a form of judicial document. Creativity providing efficiency of comprehension of both sign and vivid information comes forward as an integrator of these descriptions. The personality-based factors of «practicality» and «acuteness» belong to the parcial correlates of a cognitive component of informative competence.

Creativity of thought of the experienced investigators is determined by personality-based factors «intellect» and «radicalism».

The author's approach is offered, which makes the functional and psychological analysis of the investigation activities to be realized according to the system competences, but not on the principle of selection of its fragmentary structural components like cognitive, communicative, structural and other activities.

Key words: informative activities, investigation situation, informative competence, creativity, psychological determinants of investigation.

Н. Б. Карпушина. Психологічні детермінанти інформаційної діяльності слідчого. Представлено результати теоретико-експериментального дослідження інформаційної компетентності слідчого як підґрунтя ефективної інформаційної діяльності, спрямованої на виявлення фактів та обставин правопорушення.

Показано, що розслідування правопорушень виступає цілісним процесом пізнання, що детермінується конкретною слідчою ситуацією і до якого залучається цілісна особистість слідчого. Ефективність пізнання забезпечується системною психологічною якістю – інформаційною компетентністю, основними компонентами якої є когнітивна, емоційно-ціннісна та діяльнісно-рефлексивна.

Установлено, що суттєвими детермінантами інформаційної компетентності слідчих є характеристики мислення, які дозволяють виокремлювати сутність досліджуваних явищ і відтворювати її у формі процесуального документу. Інтегратором цих характеристик виступає креативність, що забезпечує ефективність осмислення як знакової, так і образної інформації. До парціальних корелятивів когнітивної складової інформаційної компетентності відносяться особистісні фактори «практичність» та «проникливість». Креативність мислення досвідчених слідчих детермінована особистісними факторами «інтелект» та «радикалізм».

Запропоновано підхід, згідно якого функціональний та психологічний аналіз слідчої діяльності повинен здійснюватись не за принципом виокремлення її фрагментарних структурних компонент – пізнавальної, комунікативної, конструктивної та ін. діяльностей, а на основі системних компетентностей.

Ключові слова: інформаційна діяльність, слідча ситуація, інформаційна компетентність, креативність, психологічні детермінанти розслідування.

Н. Б. Карпушина. Психологические детерминанты информационной деятельности следователя. Представлены результаты теоретико-экспериментального исследования информационной компетентности следователя как основа эффективной информационной деятельности, направленной на выявление фактов и обстоятельств правонарушения.

Показано, что расследование правонарушений выступает в качестве целостного процесса познания, которое детерминруется конкрет-

ной следственной ситуацией и в которое вовлекается целостная личность следователя. Эффективность познания обеспечивается системным психологическим качеством – информационной компетентностью, основными компонентами которой являются когнитивная, эмоционально-ценностная и деятельностно-рефлексивная.

Установлено, что существенными детерминантами информационной компетентности следователей являются характеристики мышления, которые позволяют выделять сущность исследуемых явлений и воссоздавать ее в форме процессуального документа. В качестве интегратора этих характеристик выступает креативность, которая обеспечивает эффективность осмысления как знаковой, так и образной информации. К парциальным коррелятам когнитивной компоненты информационной компетентности относятся личностные факторы «практичность» и «проницательность». Креативность мышления опытных следователей детерминирована личностными факторами «интеллект» и «радикализм».

Предложен подход, согласно которому функциональный и психологический анализ следственной деятельности должен осуществляться не по принципу выделения ее фрагментарных структурных компонент – познавательной, коммуникативной, конструктивной и прочих деятельностей, а на основе системных компетентностей.

Ключевые слова: информационная деятельность, следственная ситуация, информационная компетентность, креативность, психологические детерминанты расследования.

Постановка проблеми. Інформаційна діяльність слідчого з розслідування правопорушень як пізнання своєрідного соціального явища з необхідністю передбачає встановлення її психологічних детермінант та чинників, окреслення на цій підставі напрямів удосконалення юрисдикції. На практичну орієнтованість пізнання в юрисдикційному процесі вказує академік М.В. Костицький, підкреслюючи, що «Об'єктивне психологічне знання, розроблене та отримане психологічною наукою лише тоді стає інструментом виконання завдань правосуддя, коли воно застосовується в практичних цілях розслідування та судового розгляду справ, для пізнання окремих матеріально-правових та процесуальних явищ і фактів. З його допомогою пізнаються окремі факти і явища, що цікавлять дізнання, слідство, прокурора, суд, захист» [1]. Однак, залишається допоки майже не вирішеною низка проблем неоднозначного тлумачення психологічної сутності криміналістично значущої інформації, її процесуальної, тактико-психологічної обробки та інтерпретації.

Мета статті полягає у висвітленні деяких дискусійних питань стосовно психологічних особливостей інформаційного пошуку в слідчій діяльності, розуміння психологічних детермі-

нант процедури встановлення об'єктивного знання щодо сутності розслідуваних справ.

Аналіз публікацій. Пізнавальний характер розслідування правопорушень цілком слушно підкреслює В.В. Бірюков, оскільки «В інформаційному плані розслідування злочинів є специфічним різновидом інформаційно-пізнавальної діяльності людини, яка спрямована на пізнання події, що мала місце в минулому» [2, с. 104]. Разом з тим В.О. Коновалова вважає, що «За своєю гносеологічною природою пізнання при розслідуванні злочинів тотожне пізнанню взагалі і відповідає загальним законам гносеології. Його змістом є розумова діяльність, що ґрунтується на загальних законах мислення. Пізнання у цій галузі здійснюється у формі специфічної діяльності, що визначається кримінально-процесуальним законом» [3, с. 29], оскільки зведення пізнання в процесі розслідування лише до дії законів мислення означає обмеженість методології розслідування логічними постулатами. Вказане надає можливість стверджувати про виключну інформаційно-пізнавальну діяльність слідчого і критично ставитись до поглядів низки науковців (А.В. Дулов, О.Р. Ратинов, В.Л. Васильєв, Ф.В. Глазирін, М.І. Єнікєєв, В.О. Коновалова), які структурними елементами слідчої діяльності традиційно визначають пізнавально-пошукову, конструктивну, організаційну, комунікативну діяльності, начебто усі інші види діяльності «непізнавальні», реалізуються без пізнання. На наш розсуд, своєрідність пізнання в розслідуванні правопорушень полягає в тому, що слідчий досліджує, з одного боку, взаємозв'язки явищ, які ним безпосередньо сприймаються (огляд, обшук, слідчий експеримент), а з іншого – те, що відобразилось у свідомості людей про розслідувану подію (допит, упізнання). У першому випадку приймаються до уваги переважно природні закономірності, а в іншому – закономірності психічного відображення події, бажання, інтереси і наміри людей, їх емоційно-вольові особливості.

Предмет пізнання в слідчій діяльності – це інформація про подію правопорушення, стосовно розуміння якої в юридичній психології однакостайна думка допоки відсутня. Наприклад, деякі науковці вважають її криміналістичною (В.І. Галаган, Є.Д. Лук'янчиков, Л.Д. Удалова), інші – кримінологічною (А.П. Закалюк, О.Е. Волкова), чим, по суті, зводять інформацію до конкретного функціонального призначення – пошукового, орієнтуючого, довідкового, аналітичного. Більш доречним є розуміння інформаційного забезпечення розслідування злочинів як діяльності суб'єктів розслідування, спрямованої на пошук та

одержання, а в необхідних випадках оновлення і коригування інформації, яка міститься в інформаційних джерелах незалежно від їх відомчої належності, з метою використання її в процесі розслідування злочинів.

Саме тому видається цілком слушною позиція авторів підручника «Юридична психологія» [4], які слідчі (розшукові) дії поділяють на інформаційно-пошукові та інформаційно-комунікативні. Процесуальна діяльність слідчого здійснюється у формі слідчих дій: допитів, оглядів, обшуків, експериментів, упізнань та інших, спрямованих на встановлення істотних обставин події, що розслідується, шляхом виявлення, збирання і дослідження доказів. При цьому, предметом правового регулювання є не методи пізнання, а форми їх застосування в розслідуванні. Так, слідчий огляд виступає як процесуальна форма спостереження, слідчий експеримент – як процесуальна форма експериментального методу, протоколювання – як форма опису, експертиза – як процесуальна форма застосування спеціальних знань тощо.

Безпосередньо інформаційно-пізнавальну діяльність окремі науковці звужують до визначального функціонування певного психічного процесу, не зважаючи на те, що в цій діяльності втілюється цілісна особистість. Так, Я.О. Пономарьов вважає, що «Індивідуальне пізнання – це, перш за все, одна з форм конкретної діяльності людини. Основними елементами індивідуального пізнання є мислення і знання. Мислення розглядається як процес психічної взаємодії. Знання, певним чином, є продуктом цього процесу. Психологія повинна розуміти мислення як явище матеріальне, як частину самого буття, як реальний процес взаємодії суб'єкта, що пізнає, з об'єктом, який пізнається» [5, с. 66].

Однак, пізнавальна діяльність слідчого не обмежується однією лише системою логічних розгорнутих суджень про подію. Як справедливо зазначає аргентинський математик і системолог Маріо Бунге «Одна логіка так само мало здатна привести людину до нових ідей, як одна граматика створювати поеми» [6, с. 18].

Виклад основного матеріалу. Процес пізнання включає відчуття і сприймання, акти упізнання і уяви. Інтегратором пізнавальної діяльності виступає відтворююче (дискурсивне) і творче (евристичне) мислення. Пізнавальний процес опосередковується темпераментними і характерологічними особливостями його суб'єкта, відчуває істотну активуючу дію з боку емоційно-вольової і мотиваційно-спонукальної сфер особи.

Інакше кажучи, до пізнавальної діяльності залучається цілісна особистість. Власне ж рішення пізнавальної проблеми з

психологічної точки зору полягає в поєднанні реальних операцій з постійним переходом практичних дій до сфери мислення і навпаки.

У професійній діяльності слідчого постійно утворюються так звані проблемні (слідчі) ситуації виконання теоретичного або практичного завдання, при яких раніше засвоєного досвіду розслідування виявляється недостатньо і виникає суб'єктивна потреба в новій інформації. Актуалізується мислення, за допомогою якого проблемна слідча ситуація відображається в свідомості слідчого у вигляді пізнавального завдання. По суті, пізнавальне завдання, його усвідомлення детермінує необхідність встановлення істинного і достовірного знання про факти, явища і закономірності об'єктивної реальності, якою є розслідувана подія. Відтак, саме пізнавальне завдання виступає мотивувальним, спонукальним чинником пізнавальної діяльності, її пусковим механізмом. Усвідомлення проблемної ситуації водночас формує внутрішню психологічну структуру процесу вирішення завдання, що включає в якості складових:

- пізнавальну потребу суб'єкта;
- невідоме знання, що досягається, або спосіб дії;
- інтелектуально-пізнавальні здібності, професійний і життєвий досвід слідчого як суб'єкта пізнання.

Зазвичай пізнавальне завдання відображає не окремий предмет, явище, а цілісну структуровану слідчу ситуацію. А тому і самому завданню притаманна певна об'єктивна структура, з притаманними їй своєрідними ознаками, однією з яких виступає складність завдання. Джерела цієї складності мають різне походження. Наприклад, об'єктивна складність задачі виникає за наявності дефіциту інформації про подію злочину, несприятливі або ворожі умови обставин розслідування. Суб'єктивна складність може породжуватись внутрішньоособистісним конфліктом слідчого при актуалізації різних цінностей стосовно професійної поведінки (Наприклад, отримання інформації в обвинуваченого за допомогою погроз та провокаційних дій слідчого, або копіткого збирання доказової інформації правомірними методами). Як правило, пізнавальні завдання в професійній діяльності слідчих відносяться до складних (творчих, евристичних).

Евристичні пізнавальні завдання відзначаються тим, що між умовами і вимогою завдання (його запитанням) існують суттєві невизначеності, а подеколи і очевидні протиріччя. Складні нестандартні завдання відрізняються необмеженістю зони пошуку. Ці завдання неможливо вирішувати методом послідовного

перебору варіантів. Тут потрібний особливий механізм людського мислення – ймовірнісне мислення. Звідси витікає принципово важлива вимога до діяльності слідчого – концептуальне знання ним типових слідчих ситуацій і відповідних стратегій пошукової діяльності.

Залежно від основного функціонального змісту пізнавальні завдання диференціюються на:

- завдання на відшукування (робота обшуку, огляд місця події);
- завдання на розпізнавання, розрізнення, ототожнення (перевірка свідчень на місці, очна ставка, упізнання);
- завдання на пояснення (виявлення справжніх мотивів вчинення злочину, допит);
- завдання на обґрунтування, доведення (розслідування складних кримінальних справ);
- завдання на передбачення (здійснення слідчих і оперативно-розшукових заходів);
- завдання на пошук засобів і способів дій (планування розслідування, вибір заходів індивідуально-профілактичної дії, ухвалення рішення на затримання).

Ефективність інформаційно-пізнавальної діяльності слідчого стосовно рішення пізнавальних завдань зумовлюється впливом різних суб'єктивних і об'єктивних чинників. Зокрема, до суб'єктивних чинників пізнання належать наступні чинники:

- наявність засобів сприймання об'єктивної дійсності (працездатність органів чуття, їх сформованість; наявність технічних засобів, які покращують сприймання та реєстрацію інформації). Для сприйняття первинної інформації щодо події правопорушення вже на етапі огляду місця події слідчий повинен мати функціонально здоровий зір, слух, розвинену мовну функцію, професійну спостережливість, технічні засоби реєстрації інформації тощо;
- достатня психічна активність сприймання і мисленнєвого опрацювання інформації. Цей чинник відображає мотиваційну складову особистості слідчого – професійний інтерес, службовий обов'язок, розпорядження керівництва;
- наявність професійних знань і досвіду, достатніх для вирішення пізнавального завдання. Професійний досвід і ґрунтовні криміналістичні знання слідчого дозволяють йому не лише ефективно засвоювати інформацію при здійсненні слідчих (розшукових) дій, але і висувати продуктивні слідчі версії;

- ступінь вираженості психічних процесів, станів і властивостей (увага, емоційно-вольова сфера, характер). Значні фізичні перевантаження та психічні перенапруження, постстресові стани призводять до погіршення засвоєння умов і основної вимоги завдання, визначення завдання і його сенсу, усього мисленнєвого процесу переробки інформації.

До об'єктивних чинників, притаманних власне завданню, відносяться наступні кваліфікуючі ознаки:

- звичність-незвичність (відомість-невідомість) ситуації, що міститься в умовах завдання, від чого залежить якість орієнтування в ситуації, можливість досягнення результату опрацьованим способом. Унікальність, незвичність розслідуваного злочину суттєво ускладнює пізнавальне завдання, може призвести до ймовірно помилкового рішення;
- характер подання самих умов завдання (словесний опис, зображення, реальна ситуація). Зокрема, неможливість безпосереднього здійснення огляду місця події, обшуку знижують обсяг первинної інформації, створюють труднощі і невизначеність у формулюванні версій;
- ступінь визначеності в проблемній ситуації сенсу завдання, урахування чого є вирішальним у пізнанні. Неочевидність правопорушення, неузгодженість події і початкової інформації про неї суттєво зменшують можливість адекватного розуміння сенсу завдання.

Аналіз пізнавальної діяльності слідчих призводить до розуміння того, що система пізнавальних якостей у них не виявляється однаковою чином, типово, а характеризується індивідуально-психологічними ознаками. У процесі формування професійного пізнавального досвіду у слідчого опрацьовується своєрідний індивідуальний стиль пізнавальної діяльності, в якому вирішального значення набуває не простий набір професійно-важливих якостей, а їх складна взаємодія, система, залежна як від індивідуальних особливостей слідчого, так і від умов його становлення і розвитку як професіонала. Індивідуальні особливості розвитку одних груп якостей можуть певною мірою компенсувати деякий дефіцит розвитку інших якостей. Зокрема, недостатня здатність слідчого до глибокого і усебічного аналізу початкових умов пізнавального завдання може бути компенсована спроможністю прискореної переробки і аналізу різних варіантів рішення завдання, ефективним комбінуванням різноманітних слідчих версій події.

Науковець Л.Д. Удалова вважає, що криміналістична інформація про злочин може бути отримана слідчими переважно за двома напрямками: по-перше, з показань осіб, які опинились так чи інакше учасниками процесу розслідування (свідків, потерпілих тощо). Відомості, які містяться в показаннях зазначених осіб, за формою подання варто вважати вербальною інформацією, оскільки власне показання є мовленнєвим (вербальним, словесним) повідомленням з приводу досліджуваних у справі обставин. По-друге, криміналістична інформація може бути отримана дослідженням безлічі матеріальних носіїв, у яких важлива для справи інформація відображена у вигляді їхньої фізичної, хімічної та інших ознак: розмірі, обсязі, кольорі тощо. Різноманіття подібних об'єктів визначається різноманіттям об'єктів матеріального світу загалом, однак з погляду кримінально-процесуального закону, до них можуть належати місце події, приміщення, предмети і документи, людина. Позаяк при збиранні подібної інформації мовленнєвий спосіб поступається місцем іншим способам і прийомам, вона за формою свого подання може бути названа невербальною, чуттєвою [7, с. 15–16].

Розуміння як результат пізнання, особливо коли воно вкладається у вербальні, знакові форми, частіше виступає об'єктом вивчення логіки, у межах якої цей продукт можна назвати знанням і аналізувати з позицій відповідності реальній дійсності. Безумовно, такий підхід становить цікавість в контексті вивчення особливостей інформаційної діяльності слідчого, формування в ній істинного знання про факти та обставини події правопорушення. Зважаючи на те, що кінцевим продуктом слідчої діяльності виступає кримінальна справа, в якій в узагальненій знаковій формі (текст документу) відображена інформація, отримана у невербальний та вербальний спосіб, особливу цікавість для психолога становить процес одержання результату, перехід від нерозуміння до розуміння, розкриття психологічних механізмів і роль психологічних сфер особистості у формуванні знання, у тому числі роль особистісних детермінант слідчого стосовно інформації про подію правопорушення, верифікації та оперування цією інформацією, загалом – екстраполяції безпосередньо сприйнятої та осмисленої інформації на її текстовий (знаковий) носій, яким виступають протоколи, подання, експертні висновки тощо.

Професіоналізм особистості слідчого в сфері інформаційної діяльності характеризується наявністю у нього інформаційної компетентності, під якою розуміється інтегративна характерис-

тика особистості, яка свідчить про здатність і готовність виконувати інформаційні функції в межах слідчої діяльності. Зазначена компетентність складається з трьох базових компонентів: когнітивного (пізнавального), діяльнісно-рефлексивного та емоційно-ціннісного, кожен з яких містить комплекс відповідних особистісних диспозицій та відіграє певну роль у забезпеченні інформаційної діяльності. Спрямованість статті полягає у з'ясуванні характеристик саме когнітивного компонента інформаційної компетентності, з метою чого нами здійснено експериментальне обстеження інформаційно-компетентних (з досвідом роботи понад 5 років) та недосвідчених (менше 5 років) слідчих Національної поліції України. Методиками дослідження було обрано методику ДІТЕКС (діаграма-текст-смысл), яка дозволила наочно уявити динаміку смислоутворення (компресію тексту зі збереженням основної інформації); багатофакторний (16PF) опитувальник Р.Кеттелла; «Шкалу прогресивних матриць» Д.Равена та Л.Пенроуза; опитувальник креативності Дж.Брунера.

Виявлене в дослідженні дозволило встановити, що загальними етапами розуміння текстової інформації є:

- ознайомлення з текстом і визначення його архітекτονіки (структури);
- визначення ієрархії та диференціації текстових елементів (основних та конкретизуючих) з наступним формуванням гіпотез смислоутворення;
- здійснення синтаксичних скорочень (усунення надлишкової інформації) і екстеріоризація смислу повідомлення у текстовому вигляді.

Показниками ефективності розуміння текстової інформації виступають співвідношення основних і конкретизуючих текстових елементів, а також інтенсивність компресії тексту. За наявності досвіду інформаційної роботи деяка надлишковість основної і конкретизуючої інформації сприяє формуванню розгорнутого віяла гіпотез смислоутворення, що й уповільнює інтенсивність компресії тексту (слідчі з досвідом роботи понад 5 років). Нагомість, подальше розуміння здійснюється значно інтенсивніше і продуктивніше саме за рахунок більш ретельного опрацювання версій на першому етапі ознайомлення з текстом документу, призводить до значної інтенсифікації його скорочення, а, отже, і поглибленого розуміння інформації. Тобто на початку розуміння текстової інформації критерієм компетентності виступає пропорція між предикатами (основними елементами) та конкретизуючими елементами інформації, а на завершаль-

ному етапі розуміння – інтенсивність формування смислу повідомлення.

Суттєвими детермінантами когнітивного компонента інформаційної компетентності слідчих є характеристики мислення, інтегратором яких є креативність. Саме вона забезпечує ефективність осмислення як знакової, так і образної інформації, що дозволяє компетентним слідчим послідовно і одночасно оперувати образами з різних сфер уяви і дійсності, виокремлювати несуттєві характеристики досліджуваних об'єктів і конструктивно відтворювати образи реальності у вигляді понять.

До парціальних корелятивів когнітивної складової інформаційної компетентності відносяться особистісні фактори «практичність» та «проникливість». Креативність мислення дослідчених слідчих детермінована особистісними факторами «інтелект» та «радикалізм».

Висновки. Окреслені в статті особливості інформаційної діяльності слідчого, характеристики когнітивної складової інформаційної компетентності потребують переосмислення та перебудови класичного професіографічного підходу в розробці професіограм та кваліфікаційних характеристик слідчих, згідно якого функціональний та психологічний аналіз слідчої діяльності повинен здійснюватись не за принципом виокремлення її фрагментарних структурних компонент – пізнавальної, комунікативної, конструктивної та ін. діяльностей, а на основі системних компетентностей як особистісних новоутворень стосовно забезпечення цілісної слідчої діяльності.

Модифікація фахової освіти слідчих у напрямі формування інформаційної компетентності сприяє вирішенню протиріччя між «професіоналізмом суб'єкта діяльності» як характеристики професійної кваліфікації, володіння сучасними алгоритмами інформаційного пошуку та «професіоналізмом особистості», який відображає особистісні інваріанти професіоналізму – професійно- та особистісно-важливі якості слідчого.

Список використаних джерел

1. Костицький М. В. Психологічне пізнання в юридичній теорії і практиці [Електронний ресурс] / М. В. Костицький // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Juptp/2011_1/kostuts.htm
2. Бірюков В. В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів: монографія / В.В. Бірюков. – Луганськ, 2009. – 663 с.

3. Коновалова В. Е. Организационные и психологические основы деятельности следователя / В. Е. Коновалова. – К., 1973. – 122 с.
4. Юридична психологія. Підручник // За ред. Л. І. Казміренко. – К., 2007. – 360 с.
5. Пономарев Я.А. Психика и интуиция / Я. А. Пономарев. – М., 1967. – 256 с.
6. Бунге М. Интуиция и наука / М. Бунге. – М., 1967. – 276 с.
7. Удалова Л. Д. Вербальна інформація у кримінальному процесі України: Монографія / Л. Д. Удалова. – К., 2006. – 324 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Kostyc'kyj M.V. Psyhologichne piznannja v jurydychnij teorii' i praktyci [Elektronnyj resurs] / M.V. Kostyc'kyj // Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ju-tp/2011_1/kostuts.htm
2. Birjukov V.V. Teoretychni osnovy informacijno-dovidkovo-go zabezpechennja rozsliduvannja zlochyniv: monografija / V.V.Birjukov. – Lugans'k, 2009. – 663 s.
3. Konovalova V.E. Organizacionnye i psihologicheskie osnovy dejatel'nosti sledovatelja / V.E. Konovalova. – К., 1973. – 122 s.
4. Jurydychna psyhologija. Pidručnyk // Zag. red. L.I. Kazmi-renko. – К., 2007. – 360 s.
5. Ponomarev Ja.A. Psihika i intuicija / Ja. A. Ponomarev. – М., 1967. – 256 s.
6. Bunge M. Intuicija i nauka / M.Bunge. – М., 1967. – 276 s.
7. Udalova L.D. Verbal'na informacija u kryminal'nomu procesi Ukrai'ny: Monografija / L.D. Udalova. – К., 2006. – 324 s.

Received February 10, 2017

Revised March 15, 2017

Accepted April 11, 2017